

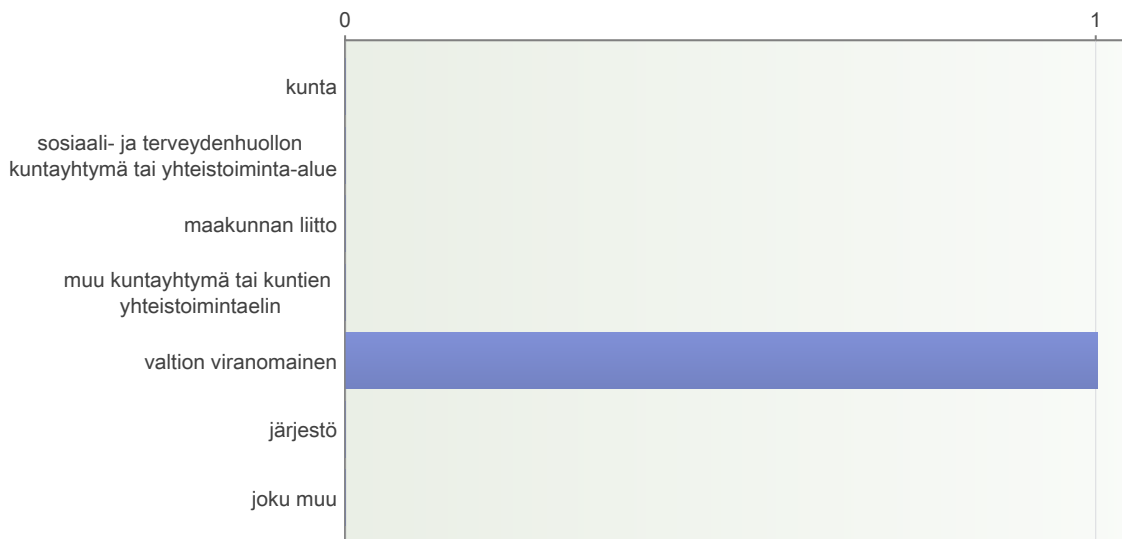
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyyntöä käsittelevä päivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Maa- ja metsätalousministeriö	Jarno Virta			

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaistasaatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Ei vastauksia.

4. 2. Antaako esitys riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite? Jos ei, miten tavoitteen saavuttamisen edellytyksiä voitaisiin parantaa?

Ei vastauksia.

5. 3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Ei vastauksia.

6. 4. Muodostaako maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

Ei vastauksia.

7. 5. Maakuntalain 2 luvussa määritellään maakunnan tehtävät. Onko maakunnalle esitetty tehtäväkokonaisuus uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Ei vastauksia.

8. 6. Maakuntalain 5 luvussa säädetään maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

Ei vastauksia.

9. 7. Maakuntalain 9 luvussa säädetään maakunnan palvelulaitoksesta. Onko siitä esitetty säädettäväksi tuottamisen organisoinnin näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

Ei vastauksia.

10. 8. Maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti maakuntalakiin ja maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko maakuntien rahoitusmalli ja maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

Ei vastauksia.

11. 9. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Vastaajien määrä: 1

- MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN NÄKEMYS MAAKUNTALAKILUONNOKSESTA

1. Maakuntien organisaatio ja tehtävien hoito

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että maakuntiin siirtyvä maa- ja metsätalousministeriön toimialan tehtävien kokonaisuus on hyvä ja tarkoituksenmukainen, ja luottaa maakuntien kykyyn hoitaa niille kuuluvat tehtävät. Maakunnat järjestävät itsehallinnossa toimintansa hyväksi katsomallaan tavalla. Maa- ja metsätalousministeriö haluaa kuitenkin tuoda esiin, että tehtävien kovin sekalainen järjestäminen maakunnissa lisää riskiä tehottomuudesta yhteydenpidossa maakuntien välillä ja myös valtioneuvoston ja maakuntien kesken. Myös valtakunnallista yhtenäisyyttä vaativien tehtävien hoito on varmistettava ja huolehdittava kansalaisten tasa-arvoisesta palvelutasosta eri maakunnissa. Tämä edellyttää riittävästä alueellista palveluverkostosta huolehtimista. Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan maakuntien tulisi järjestää maa- ja elintarviketalouden, maaseudun kehittämisen ja luonnonva-ratalouden tehtävät yhtenäiseksi kokonaisuudeksi.

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että maakuntien vastuulle siirtyvien viranomaistehtävien tasapuolisen, tehokkaan ja asiakaslähtöisen hoidon varmistamiseksi olisi tarpeen täsmentää maakuntavaltuuston, maakuntahallituksen, maakuntajohtajan, maakunnan palvelulaitoksen sekä maakuntien yhteisten, valtakunnallisten palvelukeskusten toimivalta- ja johtamisjärjestelmä. Etenkin on tarpeen säätää täsmällisestä maakunnan palvelulaitoksen ja valtakunnallisten palvelukeskusten toimivallasta maakuntavaltuustoon ja

maakuntahallitukseen nähden.

Hallinnon uudistuksessa tulee varmistaa maaseudun asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet niin uudistusprosessin aikana kuin jatkossakin. Maa- ja metsätalousministeriö esittää, että uudistuksessa käytetään työkaluna maaseutuvaikutusten arviointia ja että siihen varataan voimavaroja sekä valtakunnallisesti että alueellisesti.

Maa- ja metsätalousministeriö haluaa lisäksi tuoda esille sen, että palveluiden järjestäminen maakunnissa nojaa monessa suhteessa digitalisaatioon, mikä edellyttää kattavia laajakaistayhteyksiä myös harvaan asutuilla seuduilla.

Maa- ja metsätalousministeriö pitää erittäin tärkeänä, että maakuntalakiin tulee ehdotettu 85 §:n säännös, jonka mukaan maakunnan hallintosäännössä on annettava maakunnalle kuuluva toimivalta viranhaltijalle muun muassa laissa tai asetuksessa säädetyissä lupa-, ilmoitus-, valvonta- tai toimitusmenettelyä koskevissa asioissa. Ehdotettu sanamuoto saattaa kuitenkin aiheuttaa epäselvyyttä sen suhteen, pitäisikö toimivallan delegoinnista olla nimenomainen maininta kyseessä olevaa menettelyä koskevassa laissa tai asetuksessa, minkä vuoksi ehdotetaan, että 85 §:n 3 momentin 1 kohta muutetaan muotoon: ”laissa tai asetuksessa säädetyä lupa-, ilmoitus-, valvonta- tai toimitusmenettelyä koskevissa asioissa;”. Maakuntalakiluonnoksen mukaan kunnan viranomaisella ei olisi otto-oikeutta kyseisiin asioihin, mitä maa- ja metsätalousministeriö pitää erittäin hyvänä asiana. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla tehtäviä viranhaltijapäätöksiä sääntelee useissa tapauksissa hyvin yksityiskohtainen lainsäädäntö, joka jättää päätöksentekijälle vain vähäistä liikkumavaraa. Useissa tilanteissa päätöksenteossa vaaditaan syvällistä alan erityisosaamista. Esimerkiksi eläintauti- ja eläinsuojeluvalvontaan liittyvät päätökset liittyvät lisäksi usein kiiretilanteisiin. Mainituista syistä otto-oikeus ei ole perusteltu, vaan se voi päin vastoin johtaa haitallisiin viiveisiin päätöksenteossa. Viiveet ja mahdolliset virheet lainsäädännön soveltamisessa voivat pahimmassa tapauksessa johtaa kalliisiin rahoituskorjauksiin taikka vaarantaa Suomen elintarviketuotannon ja -viennin jatkuvuutta. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että valvontamenettelyä koskevat asiat kattavat myös tarvittavista pakkokeinoista päättämisen.

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että maakuntalakiluonnoksen 118 ja 119:ään sisältyvät viittaukset vaikuttavat muodostavan erittäin epäselvän kehäpäätelmän, minkä vuoksi säännöksiä olisi selkeytettävä. 118 §:ssä säädetään, että ”Maakunnan hoitaessa 119 §:ssä tarkoitettua tehtävää kilpailutilanteessa markkinoilla sen on annettava tehtävä osakeyhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen tai säätiön hoidettavaksi (yhtiöittämisvelvollisuus).” 119 § kuitenkin viittaa takaisin 118 §:ään: ”Yhtiöittämisvelvollisuuden estämättä maakunta voi hoitaa omana toimintanaan 118 §:ssä tarkoitettua tehtävää, jos: 1) toiminnan on katsottava olevan vähäistä; [...]” Epäselväksi siis jää, minkä tehtävien hoitamista säännökset ylipäätään koskevat.

Ilmeisesti 118 §:ssä on tarkoitus jättää yhtiöittämisvelvollisuuden ulkopuolelle kaikki ne palvelut, esimerkiksi eläinlääkäripalvelut, joita maakunta tuottaa lain perusteella omana toimintanaan maakunnan asukkaille ja muille, joille maakunnan on lain perusteella järjestettävä palveluja. Maa- ja metsätalousministeriö pitää tätä erittäin hyvänä ja välttämättömänä rajauksena. Esimerkiksi eläinlääkäripalvelujen yhtiöittäminen ei ole läheskään kaikissa tapauksissa tarkoituksenmukaista kun otetaan huomioon muun muassa se, että niitä nykyisin tuottavat kunnaneläinlääkärit hoitavat usein samalla sellaisia viranomaistehtäviä, kuten eläintautiseurantaan liittyvää näytteenottoa, jotka kuuluisivat jatkossa maakunnan tehtäviin ja joita ei ole mahdollista ulkoistaa osakeyhtiölle.

2. Maksajavirastotehtävät ja muut EU-lainsäädännöstä seuraavat erityisvaatimukset

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla maakunnille siirtyvät tehtävät ovat sosiaali- ja terveydenhuollon ulkopuolisten tehtävien osalta toiseksi suurin tehtäväkokonaisuus. Tämän merkittävän tehtäväkokonaisuuden

hoidon kannalta oleelliset erityispiirteet kuten EU-lainsäädännöstä seuraavat erityisvaatimukset tulee tuoda esiin maakuntalaissa tai muissa maakuntia koskevissa säädöksissä.

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että merkittäviä maakuntalaissa mainittavia asioita olisivat ensinnäkin maksajavirastovaatimukset, joita ei ole muilla EU:n rahastoilla, ja se, että maksajavirastosopimuksesta vastaava taho vastaa tehtävien hoidosta sopimuksen mukaisesti. Lisäksi EU-rahastojen varojen (maataloustukirahaston ja Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman tuet) ja kansallisten viljelijätukien ei kuulu mennä maakuntien yleiskatteelliseen rahoitukseen varoihin vaan niille pitää olla säädettyä erillisratkaisua. Maataloustukia koskeva EU-lainsäädäntö on erittäin tiukkaa, eikä kansallista liikkumavaraa ole. Myös elintarvikeketjun valvontatehtävien osalta maakuntalaissa tulisi huomioida, että EU:n sääntely on yksityiskohtaista, kattavaa ja jäsenvaltiota suoraan velvoittavaa. EU:n lainsäädännössä edellytetään, että jäsenvaltiot laativat monivuotiset kansalliset valvontasuunnitelmat. Muun muassa näiden avulla ohjataan jatkossakin maakuntia. Maakuntien tulee toimittaa tiedot (ensisijaisesti sähköisiä järjestelmiä käyttäen) valvontojen toteutumisesta Elintarviketurvallisuusvirastoon, joka kokoaa niistä valtakunnallisen raportin EU-komissiolle vuosittain. EU-komissio valvoo erityislainsäädännön toimeenpanoa sekä jäsenmaiden valvontajärjestelmien vaatimusten mukaisuutta kirjallisen menettelyn lisäksi myös paikan päällä tehtävillä tarkastuksilla, jatkossa myös maakunnissa.

Riittämätön valvonta tai valvonnassa todetut muut laiminlyönnit voivat johtaa määrällisesti todella tuntuviin rahoituskorjauksiin eli EU-rahoituksen menetyksiin, EU:n toimesta tapahtuvaan tuen keskeytys- ja/tai vähennysmenettelyyn, sekä rajoituksiin jäsenmaiden välisessä eläimiä tai niistä saatavia tuotteita koskevassa kaupankäynnissä.

Maa- ja metsätalousministeriö kiinnittää huomiota siihen, että maatalouden ja maaseudun kehittämisen tukien käsittelyssä on noudatettava tietojärjestelmien turvallisuutta koskevia vaatimuksia. Komission delegoidun asetuksen (EU) N:o 907/2014 liitteen I kohdan 3B ii) mukaan ”Tietojärjestelmien turvallisuus on 16.10.2016 mennessä varmennettava seuraavan standardin mukaisesti: ISO 27001”. Vaatimukset koskevat myös maakuntia, kun niille siirretään maksajavirastosta tehtäviä maataloustukien maksatukseen oikeutetusta maksajavirastosta (Maaseutuvirasto). Tämä voidaan toteuttaa siten, että maakunnat käyttävät maksajaviraston tietojärjestelmiä (maksajaviraston omistamia ja ylläpitämiä) rajapinnan kautta. Joka tapauksessa vaatimuksena on, että maakunnalla on maksajavirastotehtävien osalta samantasoinen tietoturvasoikeus kuin maksajavirastolla on ja tietoturva-vaatimuksista, raportoinnista (esim. palvelu-poikkeamat ja vaateiden täytyminen), valvonnasta jne. on sovittu maksajaviraston ja maakunnan välisessä maksajavirastosopimuksessa. Lisäksi maksajavirastolla tulee olla valvontaoikeus ja sen tulee tosiasiallisesti valvoa sopimuksen täyttymistä myös tältä osin. Tarvittaessa myös ulkopuolisen tarkastuselimen eli todentamisviranomaisen, komission ja Euroopan tilintarkastustuomioistuimen valvontaa kohdistuu myös tietojärjestelmien turvallisuutta koskeviin vaatimuksiin ja niitä koskeviin sopimuksiin.

Maakuntaudistuksesta ja hallintorakenteiden muutoksesta johtuen tuleva uusi delegoituja maksajavirastotehtäviä hoitava organisaatiokokonaisuus joudutaan hyväksyttämään uudelleen. Tässä menettelyssä tarkastetaan, että täyttää EU-säädöksistä seuraavat akkreditointivaatimukset. Tämän ulkopuolisen tahon tekemän tarkastuksen raportti ja sen perusteella tehty hyväksymispäätös on toimitettava Euroopan komissiolle. Komissiolla on mahdollisuus esittää huomioitaan edellä mainituista selvityksistä ja tehdä tarkastuksia maksajavirastoon ja tahoihin, joille tehtäviä on siirretty eli maakuntiin. Selvitykset tulee toimittaa komissiolle ennen kuin maataloustukirahastoja voidaan veloittaa suoritetuista maksuista. Väliaikaisia rakenteita ei siten kannattane akkreditoida, mutta loppuun vietyinä ne voisivat mahdollistaa akkreditointitarkastuksen suorittamisen ennen 1.1.2019, jolloin uusi organisaatio olisi parhaassa tapauksessa heti akkreditoitu.

On suuri vaara siitä, että viljelijöiden tukia (noin 2 miljardia euroa vuosittain) ei voida maksaa, jos maksajavirastolla ei ole lainsäädännössä säädettyjä pakkokeinoja puuttua maakuntien EU-säädösten vastaiseen toimintaan. Ulkopuolisen tilintarkastajan kiinnittäessä huomiota näin olennaiseen puutteeseen,

akkreditoinnin edellytykset eivät todennäköisesti täyty. EU:n kokonaan rahoittamat tuet on ilmoitettava komissiolle maksamista seuraavan kuukauden 12. päivänä eli tammikuun 2019 maksut 12.2.2019 jne. (asetus (EU) N:o 908/2014 10 artikla). EU:n osittain rahoittamat tuet, jotka on maksettu 1.1.–31.3.2019 on ilmoitettava viimeistään 30.4.2019 sekä tuet, jotka on maksettu 1.4.–30.6.2019 viimeistään 31.7.2019 (asetus (EU) N:o 908/2014 22 artikla). Näin ollen on akkreditoinnin nopea toteutuminen on äärettömän tärkeää. Jos akkreditointi ei ole toteutunut esim. säädöksissä olevien puutteiden takia viimeistään 31.7.2019, seuraa tästä merkittävä EU-rahoituksen menetys vuodelta 2019, koska vuoden 2018 tukien maksuaikaa on vain 30.6.2019 asti.

EU:n osittain ja kokonaan rahoittamien pinta-alaan perustuvien tukien valvonta-ajankohta on Suomen kasvuolosuhteissa lyhyt. Lisäksi moniportaisessa hallintorakenteessa ei ole aina ollut mahdollista yhdistää tehtäväkokonaisuuksia työtehtävien maksajavirastovaatimusten edellyttämien eriyttämiskaavojen puitteissa. Tämä on johtanut tilanteeseen, jossa valvontatyötä joudutaan tekemään suuressa määrin määräaikaista eli noin kuuden kuukauden pituisesti työllistettävien valvojen toimesta. Tämä on luonut haasteen vastata tarpeeseen neuvonnallisesta lähestymistavasta monimutkaisessa tukikokonaisuudessa. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että määräaikaista pohjalla toimittaessa ammattitaitoa ei ole mahdollista ylläpitää samalla tavalla kuin vakituisen kokoaikaisen virkasuhteen pohjalta, johon tulisi pyrkiä.

EU-osarahoitteisen maaseutuohjelman toimeenpano muodostuu sen hallinnoimisesta vastaavan viranomaisen eli hallintoviranomaisen tehtävistä, edellä kuvatuista maksajaviranomaisen eli maksajaviraston tehtävistä ja kilpailuttamismenettelyllä valittavan todentamisviranomaisen tilintarkastukseen liittyvistä tehtävistä. Maaseutuohjelman hallintoviranomainen Suomessa on maa- ja metsätalousministeriö ja maaseuturahaston Suomen maksajavirasto on Maaseutuvirasto. Maaseutuvirasto vastaa kaikkien maaseutuohjelman tukien maksamisen lisäksi myös toimeenpanon ohjeistamisesta sekä valvoo hallinto- ja valvontajärjestelmien tarkastuksilla muille viranomaisille osoitettujen tehtävien osalta niiden toimintaa.

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että maaseutuohjelman EU-rahoituksen ja valtion rahoituksen tulee olla EU-säädösten velvoitteiden takia erillismomentteina. Maa- ja metsätalousministeriön tehtävänä on neuvotella ohjelmakokonaisuudesta komission kanssa. Tähän sisältyy myös ohjelman EU:n osarahoitusprosentin ja kansallisen vastinrahan määrittely. Määrärahaa maksetaan Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 (maaseutuohjelma) mukaisesti yritys- ja kehittämishankkeisiin (sisältäen Leader-tuet) sekä koko maaseutuohjelman toimeenpanoa varten tarkoitettuun tekniseen apuun kunakin vuonna kohdentuvat menot. Hankkeiden viranomaispäätökset tehdään koko ohjelmakautta koskevan rahoitussuunnitelman ja talousarviossa vuosittain myönnettävän valtuuden puitteissa pääosin maakunnissa (paitsi maa- ja metsätalousministeriön ja Maaseutuviraston käytettävissä olevan teknisen avun osalta). Määrärahaan liittyy sanktiomahdollisuus. Määräraha on osa maaseutuohjelman rahoituskehystä.

Yritys- ja kehittämishankkeissa sekä maatalouden rakennetuissa tuen myöntämisestä (hallintoviranomaisen siirtämä tehtävä) ja tuen maksamisen alustavasta hyväksymisestä (maksajaviraston siirtämä tehtävä) päättää maakunta EU:n ja kansallisen säädöksen rajoissa perustuen valintakriteereihin. Sovellettaessa Leader-toiminta-tapaa muissa kuin toimintaryhmän omissa hankkeissa toimintaryhmä harkitsee tuen myöntämisen tarkoituksenmukaisuuden, jonka jälkeen maakunta tarkastaa tuen myöntämisen laillisuuden päättäessään tuen myöntämisestä. Paikalla tehtävistä otantatarkastuksista ja maksatuksen lopullisesta hyväksynnästä ja suorittamisesta vastaa Maaseutuvirasto.

Maa- ja metsätalousministeriö haluaa tuoda esille ministeriön sektorin EU-ohjelmatyöhön erityispiirteinä liittyvän paikallisten toimintaryhmien eli Leader-ryhmien työn. EU:n yleisasetuksessa (1303/2013) määritelty Leader-ryhmä laatii osallistavalla menettelyllä paikallisen maaseudun kehittämisstrategian ja vastaa sen toteuttamisesta. Leader-yhdistyksen hallituksen tulee EU-säädösten perusteella koostua tasapuolisesti julkisen, yhteisöjen ja yksityisen sektorin edustajista. Leader-ryhmien työ on osa Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa. Maa- ja metsätalousministeriö esittää, että alueet hyödyntävät Leader-ryhmiä paikallisyhteisöjen ja asukkaiden osallistamisessa myös maakuntauudistuksen valmistelussa.

Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta (EMKR)

Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta (EMKR) rahoitetaan EU:n komission hyväksymän Suomen toimintaohjelman toimeenpanoa. Maksajavirastovaatimukset eivät koske EMKR:a. Määrärahan kohdennus EMKR:n toimintaohjelmaan perustuu EU-komission päätökseen, jota jäsenvaltion tulee noudattaa. Kuten maataloustukienkin osalta kalataloutta koskeva EU-lainsäädäntö on erittäin tiukkaa, eikä kansallista liikkumavaraa ole. Valvontatehtävien (rahoitus ja kalastustoiminta) osalta tulee ottaa huomioon, että EU:n sääntely on yksityiskohtaista, kattavaa ja jäsenvaltiota suoraan velvoittavaa. EU:n komissio ja tilintarkastustuomioistuimien tarkastavat tuen toimeenpanoa ja määrärahaan liittyy mahdollisuus EU:n komission rahoituseräisiin. EMKR:n varojen (kalatalouselinkeinojen tuet, EU-kalastuksenvalvonta ja kalataloustiedon keruu) ja kansallisten tukien tulee maakuntien hallinnoimina EU-kytkentäisinä määrärahoina ja pääosin läpivirtauserinä säilyä erillismomentteina.

Määrärahalla maksetaan ohjelmassa hyväksytyistä hankkeista ja toimenpiteistä kunakin vuonna aiheutuvat menot. Hankkeiden viranomaispäätökset tehdään jatkossa maakunnissa. Valtakunnalliset, paikallisten toimintaryhmien valitsemat sekä viranomaistoiminnan hankkeet, joissa maakunta tekee vain muodollisen tukipäätöksen, kattavat noin 60 % toimintaohjelmalle varatusta rahoituksesta. Rahaston pienet varat on jaettu ELY-keskuksille vuosittain alueiden tarpeiden mukaisesti joustavasti ilman alueellisia rahoituskehyksiä. Toimintaohjelman varojen pienen mittaluokan (noin 10 miljoonaa euroa/vuosi elinkeinojen kehittämiseen) johdosta varoja ei voi allokoida pieniksi eriksi etukäteen, vaan varojen alueellinen jako tulee voida tehdä vuosittain maakuntien tarvearvioiden perusteella, jotta suuria hankkeita voidaan tarvittaessa rahoittaa ja toteuttaa koko maassa riippumatta sijaintimaakunnasta.

3. Ohjauskeinot

Maakuntalakiluonnoksen 3 luvun mukaiset maakunnallisen toiminnan ohjauskeinot liittyvät valtiovarainministeriön johdolla tapahtuvaan taloudelliseen ohjaukseen. Kun otetaan huomioon, että maakuntien itsehallinto ei ole yhtä vahva kuin kuntien itsehallinto sekä se, että valtio rahoittaa maakuntien toiminnan kokonaisuudessaan, valtion käytössä olevien ohjauskeinojen vähäisyys vaikuttaa maa- ja metsätalousministeriön mielestä ongelmalliselta. Lisäksi ministeriö toteaa, että tehtävien menestykselliseksi hoitamiseksi on myös valtion keskusviranomaisten yhtenäistävä ohjeistus ja tuki jatkossakin tarpeen. Riittävien ohjauskeinojen tarpeellisuutta korostaa edellä kuvattujen maksajavirastotehtävien tärkeys ja niiden puutteelliseen hoitamiseen liittyvä rahoituskorjausriski.

4. Maakuntien toiminnan laillisuusvalvonta ja pakkokeinot

Maakuntien laillisuusvalvonta oltaisiin säätämässä kaikkien sektoreiden uuden valtion aluehallintoviranomaisen tehtäväksi. Tämä vaikuttaa siinä mielessä ongelmalliselta ratkaisulta, että uusi virasto joutuisi tällöin tutkimaan ja ottamaan kantaa asioihin, jotka eivät kuulu sen varsinaiseen toimialaan ja joihin sillä ei välttämättä ole riittävää osaamista. Valmisteilla olevan valtion aluehallintoviranomaista koskevan lain mukaan Valtion lupa-, ohjaus- ja valvontaviranomaisen tehtävään kuuluisivat sosiaali- ja terveydenhuolto, koulutus-, kirjasto-, liikunta- ja nuorisotoimi ja varhaiskasvatus, ympäristöhallinto, pelastustoimi sekä työsuojeluhallinto. Tästä huolimatta viranomaisen siis kuitenkin pitäisi käsitellä ja ratkaista mm. maakunnallista maataloustukihallintoa sekä elintarvikevalvontaa ja eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa koskevat kantelut.

Maa- ja metsätalousministeriön käsityksen mukaan virastolle esitetty toimivalta käsitellä kanteluita ei sulkisi pois sektorin tavanomaisten kanteluviranomaisten toimivaltaa. Ministeriö toteaa kuitenkin, että

kanteluviranomaisten toimivallan suhteita olisi syytä ainakin esityksen perusteluissa selvittää. Olisi myös tarkoituksenmukaista ottaa maakuntalakiin säännös, jonka mukaan valtion lupa-, ohjaus- ja valvontaviranomainen voisi siirtää sille tehdyn kantelun sektorin toimialaohjauksesta vastaavan valtion viranomaisen käsiteltäväksi.

Esitys ei sisällä säännöksiä keinoista, joita valtion viranomainen voisi käyttää suorittamansa laillisuusvalvonnan yhteydessä tilanteessa, jossa maakunta edelleen jättäisi lain mukaiset velvoitteensa täyttämättä. Vaikka maakunta tuleekin omaamaan valmisteltavassa lainsäädännössä määritellyn itsehallinnon, maa- ja metsätalousministeriö esittää, että maakuntalaissa säädettäisiin valtiolle riittävät pakkokeinot laillisuusvalvonnan tueksi niitä ääritilanteita varten, joissa maakunta ei toimisi laissa säädettyjen velvoitteidensa mukaisesti. Maakuntien osalta käytettävissä ei tule olemaan mahdollisuutta tulohajautuksen tai hallinnon sisäisten määräysten kautta. Maa- ja metsätalousministeriö viittaa tehokkaan laillisuusvalvonnan tärkeyteen liittyen erityisesti siihen, mitä edellä on esitetty maksajavirastotehtävistä ja niiden laiminlyönnin johdosta valtion maksettavaksi tulevista rahoitusoikaisuista.

5. Valmius- ja varautumistehtävät

Maakunnille asetettaisiin normaaliolojen häiriötilanteita ja poikkeusoloja koskeva varautumisvelvollisuus. Maakuntaa koskeva varautumisvelvollisuus koskisi myös maakuntakonserniin ja maakunnan toimintaan kuuluvia organisaatioita. Maakunnan tulisi lisäksi huolehtia alueella toimivien viranomaisten, kuntien, elinkeinoelämän ja järjestöjen yhteiseen varautumiseen liittyvistä tehtävistä. Maakunnan tulee ylläpitää yhteistyössä edellä mainittujen kanssa yhteensovittamisessa tarvittavia yhteistyörakenteita. Maakunnan tehtävistä alueellisen varautumisen yhteensovittamisessa voidaan tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Sen sijaan huoltovarmuuden turvaamisesta säädettäisiin erikseen. Maakunnalle tulisi siten vastuu sekä maakunnan omasta varautumisesta että maakunnan alueen varautumisen yhteensovittamisesta. Tehtävä olisi kiinteä osa maakunnan toimintaa. Yhteensovitus tehtävän hoidossa tulisi ylläpitää yhteistyössä tarvittavia yhteistyörakenteita. Määräykset kattaisivat kuitenkin vain tilanteet, joissa on kyse alueellisesta toiminnasta.

Maa- ja metsätalousministeriö pitää tärkeänä, että varautumiseen liittyvät prosessit voidaan hallita myös valtakunnallisesti ja toimijoiden vastuut kokonaisuudessa ovat selkeät vielä senkin jälkeen, kun maakuntaudistus poistaa nykyiset valtionhallinnon alueelliset toimijat. Suunnitteilla olevan Valtion lupa-, ohjaus ja valvontaviraston toimiala ei tule kattamaan esimerkiksi maa- ja metsätalousministeriön tehtäväkokonaisuuteen liittyviä varautumistehtäviä.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa on määritelty yhteiskunnan toiminnan kannalta elintärkeät toiminnot ja niiden turvaamisen periaatteet. Elintärkeitä toimintoja ovat mm. talouden ja infrastruktuurin toimivuus, jossa maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalaan kuuluvina ovat elintarvikehuollon alkutuotannon turvaaminen ja vesihuollon turvaaminen. Tulvariskien hallinta ja patoturvallisuus ovat osa sisäisen turvallisuuden toimintokokonaisuutta. Tehtävät ovat laaja-alaisia, mutta tyypillisesti niihin liittyvää toimintaa on alueellisesti ja paikallisesti. Yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden ylläpitäminen edellyttää, että ministeriöllä on mahdollisuus ohjata maakuntaa vastuullaan olevissa valmius- ja varautumistehtävissä. Maakuntien toiminnot tulee organisoida niin, että on olemassa taho, joka vastaa valtionhallinnolle valmius- ja varautumiseen liittyvissä kysymyksissä. Maakunnan tehtäviin tulisi lukea myös velvoite tuottaa tietoa alueensa valmiudesta ja toimintakyvystä paikallis- ja aluetasolta. Tietoa tarvitaan seurannan, suunnittelun sekä akuutin kriisin aikana.

6. Maakunnan tehtäväalat

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että maakuntiin siirtyvä maa- ja metsätalousministeriön toimialan

tehtävien kokonaisuus on hyvä ja tarkoituksenmukainen.

Vuonna 2010 toimintansa aloittaneissa ELY-keskuksissa on vasta viime vuosina päästy hyödyntämään eri tehtävälajien synergisiä yhteyksiä, eikä elinkeino- ja ympäristötehtävien kytköstä ole tarkoituksenmukaista purkaa. Maakuntiin siirtyy joka tapauksessa pääosa ELY-keskusten vesiasiantuntemuksesta sekä kalataloustehtävien hoito kokonaisuudessaan. Olisi erityisen tärkeää, että maakunnat käyttäisivät vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisissa lupamenettelyissä asianosaisen puhevaltaa vastaavasti kuin ELY-keskukset nykyisin. Maakunnan puhevalta olisi siis valtion valvontaviranomaisen kanssa rinnakkainen. Teknisesti tälle ratkaisulle on mahdollista luoda hyvät edellytykset ympäristölainsäädännön mukaisten menettelyjen ns. yhden luukun hankkeessa valmisteltavassa sähköisessä palvelussa. Maakunnat vastaisivat esimerkiksi vesien- ja merenhoidon suunnitelmien sekä tulvariskien hallintasuunnitelmien laatimisesta, joten niillä on paras asiantuntemus ottaa kantaa siihen, miten suunnitelmat tulisi ottaa huomioon vesivaroihin sekä niiden käyttöön ja tilaan vaikuttavien hankkeiden lupamenettelyissä. Maakuntien asianosaispuhevalta sanottujen lakien mukaisissa menettelyissä olisi perusteltua myös sen vuoksi, että maakunnille tulee keskeinen asiantuntijan asema maankäyttö- ja rakennuslain jär-jestelmässä.

Maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketalouden tehtävät

Kunnista, ELY-keskuksista ja aluehallintovirastoista maakuntiin siirtyvät maatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarviketalouden tehtävät muodostavat maakunnissa yhtenäisen synergisen tehtäväkokonaisuuden.

Vesitalous ja kalatalous

Vesitalouden ja kalatalouden tehtävät sekä niihin kuuluvat vesien- ja merenhoidon tehtävät muodostavat maakunnissa luontevan luonnonvaratalouden tehtävien kokonaisuuden. Tehtävien hoitamiseksi tarvittavat asiantuntijapalvelut tulee järjestää maakuntien yhteistyönä siten, että tehtävien hoito vesistöaluekokonaisuuksina on varmistettu. Asiakkaiden tasapuolisen palvelun edellytykset kaikilla alueilla on varmistettava järjestämällä tehtävissä tarvittava erityisosaaminen sekä alueen ja vesistöjen olosuhteiden tuntemus kaikkien maakuntien käyttöön. EU-tehtävien hoidon edellytykset ja erityisesti kalatalouselinkeinojen tuen vaikuttavuus on varmistettava. Myös vesistötehtävien hoidossa tarvittavan vesistö rakenneomaisuuden ylläpidosta, käytöstä sekä vesioikeudellisiin lupiin ja sopimuksiin perustuvista velvoitteista huolehtiminen on varmistettava.

Maa- ja metsätalousministeriön kanta on, että maakunnalla tulee olla valtion valvontaviranomaisen kanssa rinnakkainen puhevalta vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisissa menettelyissä. Perusteena tälle kannalle on erityisesti tehtävien paikallinen ja alueellinen luonne, maakuntaan siirtyvien vesitalouteen, kalatalouteen ja vesien suojeluun liittyvien voimavarojen ja osaamisen synergia sekä se, että maakunnan tulee kala- ja vesitalousasioissa voida saattaa vireille hakemusasioita lupaviranomaisessa vastaavaan tapaan kuin ELY-keskus nykyisin. Ratkaisut vesilain mukaisen valvontaviranomaisen tehtävien järjestämisestä eivät vaikuta maakuntalain 6 §:n muotoiluun, vaan asia käy ilmi vesilaista ja maakuntalain perusteluista.

Tarkoituksena on, että maakuntaudistuksessa nykyisin ELY-keskusten hallinnassa olevat valtion vesistö rakenteet siirtyvät maakuntien omistukseen. Ehdotetulla lainsäädännöllä tulisi luoda oikeudelliset edellytykset myös tälle ratkaisulle. Tämän vuoksi ministeriö ehdottaa selvitettäväksi, tulisiko voimaanpanolakia täydentää säännöksellä, jossa todettaisiin, että ELY-keskusten hallinnassa olevat valtion vesistö rakenteet ja niihin liittyvät luvat sekä yksityisoikeudelliset sopimukset velvollisuuksineen ja oikeuksineen siirtyvät lain voimaan tullessa maakunnille. Ministeriö voi tarvittaessa tehdä ehdotuksen tällaiseksi säännökseksi.

Alueelliset luonnonvaratehtävät

Maakunnan tehtävälässä mainitut alueelliset luonnonvaratehtävät on poistettava maakunnan tehtävälästä. ELY-keskuksista maakuntiin siirtyvät luonnonvaratehtävät, vesitalous ja kalatalous, mainitaan tehtävälässä erikseen. Muut maakuntien hoidettaviksi siirtyvät luonnonvaratehtävät, ilmastonmuutoksen hillintä ja muutokseen sopeutuminen sekä vieraslajiriskien hallinta, joita hoidetaan vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain (1709/2015) sekä ilmastolain (609/2015) mukaisesti sekä Kansallisen ilmastonmuutoksen sopeutumissuunnitelman 2022 toimeenpanemiseksi, voidaan katsoa sisältyvät 6 §:n 2 momentin kohtaan 6), joka tulee laajentaa koskemaan paitsi maakunnalle erikseen säädettyjä myös erikseen sovittuja tehtäviä. Maakuntien tehtäväksi ei siirry muita luonnonvaratehtäviä, kuten metsätalouden tai riistatalouden tehtäviä, joten alueellisten luonnonvaratehtävien mainitseminen aiheuttaa epäselvyyttä.

Luonnonsuojelutehtävien järjestäminen

Metsätalouden edistämiseen liittyviä tehtäviä hoitaa maassamme Suomen metsäkeskus. Tehtävässään sillä on kiinteä yhteistyö ELY-keskusten kanssa. Näitä tehtäviä ovat ELY-keskuksen osallistuminen alueelliseen metsäohjelmaan ja maakunnalliseen metsäneuvostoon, ELY-keskuksen maaseudun kehittämistoimet, metsäalaan liittyvä yritystoiminnan edistäminen ja liikennejärjestelmien kehittäminen sekä maankäyttö- ja rakennuslain ja luonnonsuojelulain toimeenpanoon liittyvät tehtävät. Kahta viimeksi mainittua lukuun ottamatta tehtävät ovat siirtymässä maakuntiin (ml. yksityisteitä koskevat tuet), mikä on kannatettavaa. Maakuntien ja metsäkeskuksen yhteistyön tapoja on syytä kehittää uusien organisaatioiden aloittaessa.

Luonnonsuojelulain mukaisten tehtävien siirtyminen perustettavaan valtion lupa-, ohjaus ja valvontavirastoon aiheuttaa sen sijaan ongelmia sujuvan yhteistyön kannalta. Käytännössä suuri osa uusista talousmetsien monimuotoisuuden suojelupäätöksistä perustuu vapaaehtoisuuteen METSO-ohjelmaan perustuen. ELY-keskukset hoitavat määräaikaiset sopimukset ympäristöministeriön rahoituksella, metsäkeskus taas maa- ja metsätalousministerin rahoituksella. Paikalliset metsänhoitoyhdistykset antavat asiantuntija-apua kohteiden löytämiseksi molemmille tahoille. METSO-ohjelman toimeenpanon siirtyminen valtion lupa-, ohjaus ja valvontavirastoon maakuntien sijasta toisi tehottomuutta metsäasioissa kokonaiskoordinoinnin alueilla. Myös luonnonsuojelulain mukaisten uhanalaisten eläinten, kuten liito-orava, suojeluun liittyvät käytännön siirtyisivät esitykseen mukaan valtion lupa-, ohjaus ja valvontavirastoon, mikä niin ikään lisäisi byrokratiaa.

Maakunnan tehtävälään ei hallituksen linjauksen mukaisesti ole sisällytetty luonnonsuojelutehtäviä. Jos kuitenkin hallituksen linjauksen mukaista tehtävien järjestämistä harkitaan uudelleen, pitää maa- ja metsätalousministeriönä parempana vaihtoehtona luonnonsuojelutehtävien järjestämistä maakunnan hoidettavaksi. Näin toteutuisi paremmin luonnonsuojelutehtävien alueellinen näkökulma ja yhteydet maankäytön suunnitteluun sekä erityisesti synergia metsätaloustehtävissä.

7. Maakuntalain 6 §:n esittämistapa

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että maakuntalakiluonnoksen 6 §:ssä mainitut maakunnan tehtävälät eivät ole selkeitä ja että ne on kuvattu vaihtelevalla tarkkuudella. Lisäksi tehtävälässä on esitetty useita päällekkäisiä ja sisäkkäisiä tehtävien määrittelyjä. Luonnoksessa esitettyssä muodossa pykälä ei täytä hyvän säädösvalmistelun vaatimuksia. Maakunnan tehtävälöjen määrittelyssä tulisi pidättäytyä yleisellä tasolla ja käyttää ensisijaisesti valtioneuvoston ohjesäännössä määriteltyjä toimialoja tai, tarkemman jaottelun ollessa tarpeen, muita vakiintuneita tehtäväkuvauksia kuten valtion talousarvioissa käytettäviä politiikkasektoreita. Maakunnan tehtävälään ei tulisi sisällyttää yksittäisissä säädöksissä määriteltyjä tehtäviä, joihin pykälän 1 momentissa viitataan.

Maakunnan tehtävälässä elintarviketalouden ja maatalouden tehtävät esitetty seuraavasti: elintarvikevalvonta sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta ja eläinlääkäripalvelut, maatalous ja maaseudun kehittäminen, maataloustuotteiden markkinajärjestelyt, maatalouden tuotantopanosten turvallisuus, laatu ja käyttö sekä kasvinterveyden valvonta. Jos maakunnan tehtäväläat kuitenkin halutaan ilmaista käyttäen ensisijaisesti valtioneuvoston ohjesäännössä määriteltyjä toimialoja, voidaan nämä vastaavat tehtävät kuvata käsitteillä: maatalous, maaseudun kehittäminen, elintarvikkeet, maatalouden tuotantotarvikkeiden turvallisuus ja laatu, eläinten terveys ja hyvinvointi sekä kasvinterveys.

Maakuntalain 6 §:ssä on maakunnan tehtäväläksi määritelty vesitalous. Vesitalous käsitteenä sisältää pykälässä myös mainitut vesihuoltoon liittyvät tehtävät, vesivarojen käytön ja hoidon sekä tulvariskien hallinnan tehtävät ja vesihuolto- ja vesistöihin liittyvät tehtävät. Pykälässä myös mainittuja vesien ja merenhoidon järjestämisen ja toteuttamisen tehtäviä hoidetaan maa- ja metsätalousministeriön toimialalla osana vesitaloustehtävää ja ympäristöministeriön toimialalla osana vesien- ja merensuojelun tehtävää. Nämä yksityiskohtaiset maininnat eivät kuvaa maakunnan tehtävälää vaan vesitalouden ja osaltaan vesien- ja merensuojelun tehtävälöjen mukaan maakunnalle kuuluvia tehtäviä, joita maakunta hoitaa 6 §:n 1 momentin mukaan siten kun lailla säädetään. Maakunnille tehtävälän mukaan säädettävät tehtävät määritellään vesilaissa (587/2011), laissa tulvariskien hallinnasta (620/2010), vesihuoltolaissa (119/2001), patoturvallisuuslaissa (494/2009), laissa vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä (1299/2004), rajavesistötehtävien hoitoa ohjaavissa säädöksissä sekä vesilain mukaisten lupien ehdoissa. Tehtävälään kuuluvat tehtävät kuvataan yksityiskohtaisesti maakuntalain perusteluissa.

12. 10. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 4 §:ssä säädettäisiin palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Säännöksen mukaan palvelut on toteutettava väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita, mutta säännöksen mukaisten edellytysten täytyessä palveluja voidaan koota suurempiin kokonaisuuksiin. Onko säännös palvelujen saatavuuden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Ei vastauksia.

13. 11. Maakunnat muodostavat 5 yhteistyöaluetta, joista kussakin on 3–4 maakuntaa. Yhteistyöalueeseen kuuluvat maakunnat laativat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaisen yhteistyösopimuksen. Siinä maakunnat sopivat keskinäisestä yhteistyöstä palvelujen järjestämisessä ja toteuttamisessa. Sopimus on oikeudellisesti maakuntia sitova. Onko sopimuksen sitovuus perusteltua?

Ei vastauksia.

14. 12. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaan laadittavassa yhteistyösopimuksessa on sovittava toimenpiteet palvelujen integraation varmistamiseksi. 23 §:n mukaisesti palvelun tuottajan velvollisuutena on valmistaa palveluketjujen integraation toteutuminen ja toimittava integraation edellyttämässä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Ovatko säännökset riittäviä asiakaslähtöisen integraation toteutumiseksi?

Ei vastauksia.

15. 13. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaan valtion ohjausta vahvistetaan sosiaali- ja terveyspalveluissa (19 §, 4 luku, 6 luku). Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

Ei vastauksia.

16. 14. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnan on omassa toiminnassaan erotettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja palvelujen tuottaminen. Onko järjestämisen ja tuottamisen erottaminen uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukaista?

Ei vastauksia.

17. 15. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnalla on yhtiöittämisvelvollisuus maakunnan hoitaessa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla tai jos palvelut ovat valinnanvapautta koskevissa säännöksissä tarkoitettua laajan valinnanvapauden piirissä. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?

Ei vastauksia.

18. 16. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Ei vastauksia.

19. 17. Kysymys vain kunnille: Voimaanpanolaissa on tarkoitus säätää siitä, mihin maakuntaan kunnat kuuluvat uudistuksen tullessa voimaan. Katsotaanko kunnassanne, että sen tulee kuulua voimaanpanolain 5 §:ssä esitettyyn maakuntaan?

Ei vastauksia.

20. 18. Kysymys vain kunnille: Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen ei, mihin maakuntaan kunnan tulisi kuulua ja miksi? (Kunnan tulee toimittaa valtuuston päätösasiakirja sosiaali- ja terveysministeriöön)

Ei vastauksia.

21. 19. Väliaikaishallinnosta sekä väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtävistä ja toimivallasta säädetään voimaanpanolain 2 luvussa. Onko väliaikaishallinnosta säädetty riittävällä tavalla?

Ei vastauksia.

22. 20. Voimaanpanolain 14 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

Ei vastauksia.

23. 21. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan lakisääteisten kuntayhtymien koko omaisuus sekä kuntien irtain omaisuus siirtyy maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

Ei vastauksia.

24. 22. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen ei tai ei pääosin, millä tavoin omaisuusjärjestelyt pitäisi toteuttaa?

Ei vastauksia.

25. 23. Voimaanpanolain 41 §:ssa säädettäisiin kunnan tuloveroprosentista vuosina 2019 – 2021. Pidätkö veronmaksajien yhdenvertaisen aseman näkökulmasta perusteltuna, että kuntien veroprosentteja esitetään rajoitettavaksi kolmen vuoden määräajaksi?

Ei vastauksia.

26. 24. Voimaanpanolain 42 §:n mukaan maakunnan on perustettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain tarkoittamat maakunnan palvelulaitoksen tytäryhtiöt, jotka tuottavat lailla erikseen säädetyn laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvia palveluita siten, että yhtiöittäminen on toteutettu 31.12.2020. Onko esitetty siirtymäaika riittävä maakunnan yhtiömuotoisen tuotannon organisoimiseksi?

Ei vastauksia.

27. 25. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Vastaajien määrä: 1

- Maa- ja metsätalousministeriö pitää tärkeänä, että väliaikaisessa valmistelutoimielimessä ovat mukana myös aluehallintovirastot muiden 6 § j a 8 § mainittujen tahojen lisäksi. Ympäristöterveydenhuollon kokonaisuuteen liittyviä tehtäviä siirtyy aluehallintovirastoista maakuntiin ja on välttämätöntä, että myös näiden tehtävien järjestämisessä on alusta lähtien mukana riittävä asiantuntemus. Väliaikaisen valmistelutoimielimen kokoonpanossa on oltava riittävästi edustettuna valtion aluehallinnosta siirtyvien eri tehtävälajien asiantuntemusta, vaikka tehtäväkokonaisuudet henkilötyövuosina ovatkin suhteellisen pieniä maakuntiin siirtyvien sote-tehtävien rinnalla.

Ehdotetut säännökset omaisuusjärjestelyistä koskevat ainoastaan sosiaali- ja terveydenhuoltoon sekä pelastustoimeen liittyvää omaisuutta. Kuitenkin hallituksen 5.4.2016 linjaamat omaisuusjärjestelyt koskevat aluehallintouudistusta kokonaisuudessaan, ja linjauksena todetaan, että omaisuuden siirtojen toteutuksesta säädetään nimenomaan sote-uudistuksen voimaanpanolaissa. Maa- ja metsätalousministeriö katsookin, että lakiluonnosta tulisi täydentää, jotta se kattaisi myös muihin siirtyviin tehtäviin kuten ympäristöterveydenhuoltoon liittyvät omaisuusjärjestelyt.

28. 26. Valtio rahoittaa perustettavien maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Ei vastauksia.

29. 27. Maakuntien tuloja ovat valtion rahoitus (3 §) sekä asiakas- ja käyttömaksutulot (4 §). Lisäksi maakunnat voivat ottaa lyhytaikaista lainaa (3 §). Valtion rahoituksen kasvua rajoitetaan vuosittaisessa tarkistuksessa julkisen talouden kantokyvyn turvaamiseksi (6 ja 29 §). Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

Ei vastauksia.

30. 28. Ovatko maakuntien valtion rahoituksen määräytymisessä käytettävät palvelujen käyttöä kuvaavat tarvetekijät (luku 3, ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

Ei vastauksia.

31. 29. Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksessa siirrytään asteittain menoperusteisesta rahoituksesta tarveperusteiseen rahoitukseen. Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2019–2023 esitetty siirtymäaika (27 – 28 §) riittävä?

Ei vastauksia.

32. 30. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Vastaajien määrä: 1

- Maakuntien rahoituslakiluonnoksen 6 §:ssä kuvatusta menettelystä valtion rahoituksen tarkistamiseksi maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että toteutuneisiin kustannuksiin perustuva maakuntarahoituksen indeksikorotus tulee rajata koskemaan vain varsinaisia sote-tehtävien hoidon kuluja. Indeksikorotusta ei ole tarkoitus kohdistaa maakuntien muihin kuin sote-tehtäviin. Sitä ei tule myöskään kohdistaa maakunnan hallintokuluihin, vaan päinvastoin maakuntien hallintokulujen kasvusta tulisi seurata välitön pakote niiden supistamiseksi.

Maakuntien rahoituslakiluonnoksen 14 §:n osalta maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että ministeriön sektorin osalta maatalojen lukumäärä voi olla merkityksellisempi mittari maakunnan tehtävien rahoituksen laskentaan maakunnan asukasmäärän sijaan.

33. 31. Pidättekö esitettyjä tapoja maakuntajaon muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena? (erityisesti maakuntajakolain 2 ja 10 §)

Ei vastauksia.

34. 32. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntajakolaista.

Ei vastauksia.

35. 33. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt ja muut muutokset hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 24 §, 27§ 27 b§ ja 55§)?

Ei vastauksia.

36. 34. Ovatko valtionosuuskriteerit (ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen -kriteeri) sekä niiden painotukset perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 3 §)?

Ei vastauksia.

37. 35. Vapaamuotoiset huomiot hallituksen esityksen valtionosuuskokonaisuudesta.

Ei vastauksia.

38. 36. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä valtion verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

Ei vastauksia.

39. 37. Vapaamuotoiset huomiot verolaeista.

Ei vastauksia.

40. 38. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

Ei vastauksia.

41. 39. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

Ei vastauksia.

42. 40. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Ei vastauksia.

43. 41. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Maataloustukiin ja maaseudun kehittämistukiin liittyvissä maksajavirastotehtävissä Suomen maksajaviraston (Maaseutuvirasto) maksajavirastosopimusosapuolia on ollut runsaasti kuntien yhteistoiminta-alueiden (YTA-alueet) perustamisesta huolimatta. Maakuntauudistuksen myötä sopimusosapuolien määrä vähenee merkittävästi. Maa- ja metsätalousministeriö kiinnittää huomiota siihen, että maakuntien on pystyttävä hoitamaan maksajavirastotehtävät EU-säädösten edellyttämällä tavalla, jotta Suomeen ei kohdistu EU:n asettamien hallinto- ja valvontavaatimusten noudattamatta jättämisestä merkittäviä rahoitusoikaisuja eli EU-rahoituksen menetyksiä. Myös tuensaajien tasapuolisesta kohtelusta eri puolilla maata on huolehdittava.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa toisaalta, että maataloushallinnon portaita on ollut neljä ja niiden väheneminen maakuntauudistuksessa selkeyttää ja yksinkertaistaa hallintorakennetta. Tehtävät kokoava hallintorakenne antanee mahdollisuuksia yhdistää tehtäväkokonaisuuksia, työtehtävien maksajavirastovaatimusten edellyttämien eriyttämiskaavojen puitteissa, nykytilaa paremmin. Tällöin voidaan nykyistä paremmin korvata mm. osa määräaikaista valvontahenkilöstöstä vakituisella henkilöstöllä, jolloin myös osaamistaso voidaan paremmin turvata.

Myös elintarvikevalvonnassa ja eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnassa hallinnon portaita on ollut neljä ja näissä on osin hoidettu samantapaisia tehtäviä. Elintarviketurvallisuusviraston (Evira) ja aluehallintovirastojen kuntiin kohdistama elintarvikevalvonnan ohjaus on ollut osin päällekkäistä, myös eläinsuojeluun liittyviä tarkastustehtäviä on hoidettu sekä aluehallintovirastoissa (suunnitelmallinen valvonta) että kunnissa (epäilyyn perustuva valvonta). Samankaltaisia tehtäväkokonaisuuksia keskittämällä (ohjaustehtävät Eviraan ja tarkastus- ja toimeenpanotehtävät maakuntiin) yksinkertaistetaan ja yh-tenäistetään valvontaa, parannetaan valvonnan ja palvelujen kustannustehokkuutta sekä luodaan paremmat mahdollisuudet erikoistumiselle ja osaamiselle. Myös toimipiste- ja palveluverkostoja voidaan arvioida aiempaa laajempina kokonaisuuksina.

44. 42. Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoritua lakisääteisistä tehtävistä uudistuksen voimaan tultua?

Vastaajien määrä: 1

- EU:n maataloustukien toimeenpanosta aiheutuvista hallinto- ja henkilöstökustannuksista vastaa jäsenvaltio. Maakuntien taloudellisten edellytysten on oltava sellaiset, että Suomeen ei kohdistu EU:n asettamien hallinto- ja valvontavaatimusten noudattamatta jättämisestä merkittäviä rahoitusoikaisuja eli EU-rahoituksen menetyksiä. Resurssien puute ei saa myöskään johtaa tuen saajien epätasa-arvoiseen kohteluun esimerkiksi hallinto- ja valvontavaatimusten täyttämisen osalta siten, että se johtaa tukiriippuvaisen maatalouden tukimaksatusten myöhästymiseen jossain maakunnassa.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että maksajavirastosopimuksella maakunta sitoutuu hoitamaan tehtävät ja järjestämään siihen tarvittavat resurssit.

45. 43. Mihin aiheeseen/aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistusten alueelliseen toteutukseen (voitte valita usemman vaihtoehdon)?

Ei vastauksia.

46. 44. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Koska maa- ja metsätalousministeriö ei ollut mukana maakuntalakiä paketin koskevan hallituksen esityksen valmistelutyössä, sen hallinnonalan substanssilainsäädännön valmistelu on ollut osin hankalaa. Maakuntalain säännöksillä on vaikutusta siihen, mitä ja miten eri hallinnonalojen substanssilainsäädännössä niiden sisällöistä säännellään. Laadukasta lainvalmistelua hankaloittaa em. lisäksi koko prosessille asetetut kireät aikataulut.

Maakuntatalouden neuvottelukunnan osalta maa- ja metsätalousministeriössä herättää huolta se, aiheuttaako asioiden käsittely neuvottelukunnassa lainvalmistelun hallinnollisen taakan kohtuutonta lisääntymistä ja aikataulujen venymistä.

Maa- ja metsätalousministeriö kiinnittää huomiota lomituspalveluiden järjestämiseen jatkossa. Tämän hetken tiedon valossa on vaikea hahmottaa, kuinka maatalousyrittäjien, turkistarhaajien tai poronhoitajien lomituspalvelut ja sijaisapu on tarkoitus jatkossa järjestää. Katsottaisiinko lomitustoiminta sellaiseksi maakunnan järjestettäväksi määrättyksi tehtäväksi, missä ei synny kilpailutusvelvoitetta? Lomitustoiminta turvaa maatalousyrittäjien, turkistarhaajien ja poronhoitajien yritystoimintaa ja työssä jaksamista. Lomitustoiminnan ja maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan maatalouden ja maaseudun kehittämistehtävien asiakkaana on siten samoja tahoja. Tätä voitaneen hyödyntää, kun tehtävien organisointia maakunnissa mietitään.

Lomitustoiminnan tarve ja todennäköisesti myös kustannukset vaihtelevat suuresti eri maakuntien alueilla. Olisi tärkeää, että valtion rahoitus kattaa lomitustoiminnan kustannukset kaikissa tapauksissa, jotta lakisääteisten palveluiden tuotanto ja laatu tulee turvatuksi tasapuolisesti eri maakunnissa. Lomitustoiminta on EU:n valtiontukea, mistä seuraa tiettyjä ehtoja. Lomitustoiminta tulee järjestää niin, ettei missään vaiheessa synny uhkaa tuen perimisestä takaisin tuensaajalta eli maatalousyrittäjältä, turkistarhaajalta tai poronhoitajalta. Voisiko esim. lomitustoiminnassa olla mahdollista, että maakunta päättäisi itse yrittäjiltä perittävistä (sijaisapu) maksuista ja rahoituksen kohdentamisesta (lomituspalveluetsuisuksista)?

Maakuntien perustaminen ja siitä johtuva aluehallintovirastoista annetun lain kumoaminen vie pohjan Ahvenanmaan valtionviraston toimivallalta hoitaa nyt aluehallintovirastolle kuuluvia tehtäviä. Itsehallintolain 30 §:n johdantokappaleen mukaan on selvää, että hallinnosta valtakunnan lainsäädäntövallan piiriin kuuluvissa asioissa huolehtivat valtakunnan viranomaiset, eli kyse on vain siitä, missä ja miten Ahvenanmaan valtionviraston toimivallasta jatkossa säädetään.

Maa- ja metsätalousministeriö pitää tärkeänä, että yhteen yleislakiin (esim. valmisteilla oleva Ahvenanmaan valtionvirastoa koskeva laki) lisätään säännös, jonka mukaan Ahvenanmaan valtionvirasto on toimivaltainen hoitamaan maakunnan alueella ne valtion lainsäädäntö- ja hallintovaltaan kuuluvat tehtävät, jotka Manner-Suomessa kuuluvat maakunnalle. Tällöin ei päädyttäisi siihen täysin kestävämpään tilanteeseen, että viraston toimivalta täytyisi määrittellä kunkin yksittäisen tehtävän osalta erikseen erityislajeissa tai että mikään viranomaisen ei olisi toimivaltainen siitä syystä, että toimivallan määrittelyyn on jonkun yksityiskohdan osalta liittynyt puutteita.

Erityislajeissa säätäminen olisi myös vastoin sitä periaatetta, jonka mukaan Ahvenanmaan ja valtakunnan viranomaisten toimivallanjako säädetään tyhjentävästi itsehallintolaissa ja että perustuslain luonteista Ahvenanmaan itsehallintolakia ei saa tavallisella lailla tulkita tai selittää. On otettava huomioon, että erityislakien soveltamisalajakset eivät läheskään aina noudata Ahvenanmaan ja valtakunnan välisiä

toimivaltarajoja, vaan että yhdessä laissa säädetyistä viranomaistehtävistä osa saattaa kuulua valtakunnan ja osa maakunnan lainsäädäntö- ja hallintovaltaan. Osaan tehtävistä saattaa myös liittyä sellaista tulkinnanvaraisuutta, jota ei ole vielä ratkaistu mm. siitä syystä, että kyse on hyvin harvinaisia tilanteita koskevista toimivaltuuksista, joita ei ole käytännössä vielä sovellettu.

47. 45. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Vastaajien määrä: 1

- Maa- ja metsätalousministeriö esittää seuraavia yksilöityjä säädösmuutosehdotuksia maakuntalakiin:

Maakuntalakiluonnoksen 1 §:n osalta on epäselvää, onko tarkoitus että vain maakunnan asukkailla on osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia, mutta ei maakunnan jäsenenä, joka on määritelty 3 §:ssä.

Maakuntalakiluonnoksen 6 §:n 1 momentin osalta maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että sen toimialan tehtäviä on mainittu useassa kohdassa. Erittäin tärkeää on huomata, että pykälän 1 momentin 6 kohdassa mainitun maaseudun kehittämisen tavoitteiden toteuttamiseen sisältyy esimerkiksi innovaatiota, koulutusta, osaamisen edistämistä, yritys- ja elinkeinopalveluita, kansainvälisiä hankkeita, jotka on mainittu lakiluonnoksen 6 §:n 1 momentin 9 kohdassa ja 2 momentin 5 kohdassa.

Lakiluonnoksen 6 §:ään tulisi lisätä seuraavanlainen momentti: ”Maakunta toimii Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU N:o 1306/2013 täydentämisestä maksajavirastojen ja muiden elinten, varainhoidon, tilien tarkastamisen, vakuuksien sekä euron käytön osalta annetun komission delegoidun asetuksen (EU) N:o 907/2014 liitteen I kohdassa C. 1) tarkoitettujen tehtävien siirtämisessä edellytetyn Suomen maksajaviraston kanssa tehtävän kirjallisen sopimuksen osapuolena, jolloin 1 momentin 6 kohdan mukaista tehtävää hoidettaessa noudatetaan sitä, mitä EU-lainsäädäntö edellyttää.”

Maakuntalakiluonnoksen 6 §:n 1 momenttiin tulisi tehdä seuraavat muutokset:

1. Kohtaan 5) lueteltujen MMM:n ja STM:n toimialojen tehtävien jälkeen lisätty merkintä (ympäristöterveydenhuolto) tulee poistaa. Maakuntiin on siirtymässä myös valtion aluehallinnosta tehtäviä, joita perinteisesti ei ole luettu kuuluviksi ympäristöterveydenhuollon käsitteeseen, joten ympäristöterveydenhuollon mainitseminen tarpeettomasti rajaa maakuntien tehtäväalaa. Käsite ympäristöterveydenhuolto selitetään pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa, joten hallituksen linjauksen toteutuminen ei jää epäselväksi.

2.

Kohdassa 19) mainitut alueelliset luonnonvaratehtävät on poistettava maakunnan tehtäväalasta. ELY-keskuksista siirtyvät luonnonvaratehtävät, vesitalous ja kalatalous, mainitaan kohdassa 5). Muut luonnonvaratehtävät, vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain (1709/2015) sekä ilmastolain (609/2015) mukaiset tehtävät sekä Kansallisen ilmastomuutoksen sopeutumissuunnitelman 2022 toimeenpano, voidaan katsoa sisältyvät 6 §:n 2 momentin kohtaan 6), joka tulee laajentaa koskemaan paitsi maakunnalle erikseen säädetyjä myös erikseen sovittuja tehtäviä.

3. Kohdan 19) yksityiskohtaiset maininnat vesihuollon tehtävistä (vesihuollon edistäminen ja suunnittelu, huolehtiminen vesihuoltotöiden toteuttamisesta) on rajattava käsittämään ELY-keskuksista siirtyviä tehtäviä. ELY-keskusten vesihuoltotehtävä on vesihuoltolain mukainen valvonta. Vesihuollon edistäminen ELY-keskusten tehtävänä rajoittuu vesihuoltolain tavoitteiden edistämiseen asiantuntijaohjauksen keinoin. Vesihuollon suunnittelu, järjestäminen ja huolehtiminen vesihuoltotöiden toteuttamisesta ovat kuntien ja vesihuoltolaitosten tehtäviä. Vesihuolto sisältyy kohdassa 5) maakunnan tehtäväalaksi määriteltyihin vesitaloustehtäviin, joten kohdan 19) yksityiskohtaiset maininnat voidaan poistaa.

4. Kohdassa 19) kuvatut vesivarojen käytön ja hoidon tehtävät, tulvariskien hallinnan tehtävät sekä vesistötyöt samoin kuin vesihuoltotehtävätkin kuuluvat vesitaloustehtäviin, jotka on mainittu kohdassa 8), joten kohdan 19) yksityiskohtaiset maininnat voidaan poistaa.

5. Kohdassa 20) mainitut vesien- ja merenhoidon järjestäminen ja toteuttaminen ovat lain vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä (1299/2004) mukaisia tehtäviä, joita ELY-keskukset hoitavat ympäristöministeriön toimialalla osana vesien- ja merensuojelun tehtävää ja maa- ja metsätalousministeriön toimialalla osana vesitaloustehtävää. Näin ollen tehtävät sisältyvät jo mainittuihin maakunnan tehtävälöihin, ja niitä ei ole tarpeen mainita erikseen.

6. Kohdassa 21) on mainittu maakunnan tehtävälöana ympäristötiedon tuottaminen ja ympäristötiedon parantaminen. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että tähän kokonaisuuteen kuuluvat myös luonnonvaratalouden tehtäviin liittyvän tiedon tuottaminen, mikä tulee todeta pykälän perusteluissa. Erityisesti ministeriö haluaa korostaa ELY-keskusten suorittamaa hydrologista seurantaä sekä hydrologisiin tietoihin perustuvan alueellisen vesitilannetiedon ylläpitoa, seuraamista sekä välittämistä. Hydrologinen tieto kuvaa Suomen vesivarjoja sekä niissä tapahtuvia muutoksista. Tietoa tarvitaan sekä julkisen että yksityisen päätöksenteon tukena ja yleisen ympäristötietoisuuden lisäämiseksi. Hydrologinen havaintotieto koostuu sisävesien eli vesistöjen vedenkorkeudesta ja virtaamasta, pienten valuma-alueiden valunnasta, pohjaveden korkeudesta, haihdunnasta, aluesadannasta, lumen vesiarvosta, roudasta, pintaveden lämpötilasta sekä jäätiedoista. Tieto on ensiarvoisen tärkeää esimerkiksi tulvariskien hallinnassa, patoturvallisuudessa, vesistöjen säännöstelyssä, vesivoiman tuotannossa, vesitalouslupien valvonnassa, vesien- sekä merenhoidon suunnittelussa sekä virkistyskäytössä. Näistä tulvariskien hallinta ja patoturvallisuus kuuluvat yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa määriteltyihin yhteiskunnan strategiaan tehtäviin.

Maakuntalakiluonnoksen 6 §:n 1 momentin kohdan 8) perusteluja tulee täydentää seuraavasti:

Momentin 8 kohdan mukaan maakunnan tehtävälöalaan kuuluisivat kalatalous ja vesitalous siten kuin niistä lailla säädettäisiin.

Kalataloustehtävät muodostuvat elinkeinokalatalouden tehtäväkokonaisuudesta sekä kalavarojen hoidon ja vapaa-ajan kalatalouden tehtäväkokonaisuudesta. Elinkeinokalatalouden tehtäviä koskeva lainsäädäntö käsittää EU-lainsäädännön, jota sovelletaan suoraan kalatalouden elinkeinoihin, lain Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta (1139/1994), lain Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevan eurooppalaisen asetuksen kansallisesta täytäntöönpanosta (1093/2014), lain kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta (998/2012), lain Suomen talousvyöhykkeestä (1058/2004), lain yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta (1188/2014), valtioneuvoston asetuksen lohienkalastuksen rajoituksista Pohjanlahdella ja Simonjoessa (347/2016), lain merellä toimivien kalastus- ja vesiviljelysalusten rekisteröinnistä (690/2010), kalastuslain (379/2015) ja elintarvikelain (23/2006). Kalavarojen hoitoon ja vapaa-ajan kalastukseen sekä kalastusmatkailuelinkeinoon ja muihin palveluihin liittyvistä tehtävistä taas säädetään kalastuslaissa (379/2015), vesilaissa (587/2011), ympäristönsuojelulaissa (527/2014) sekä Norjan ja Ruotsin kanssa solmituissa kalastussopimuksissa ja laissa vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä (1299/2004). Eduskuntakäsittelyssä on lisäksi hallituksen esitys (HE 103/2016) laiksi Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan kansallisesta täytäntöönpanosta, joka sisältää merkittäviä kalatalouden tehtäviä.

Maakunnille siirtyvät kalatalouden tehtävät yksilöittäisiin tarkemmin mainituissa erityislaeissa. Lähtökohtana on, että maakunta huolehtisi niistä kalatalouden tehtävistä, jotka tällä hetkellä hoidetaan ELY-keskuksissa. Tehtävät pitävät sisällään valvonta-, suunnittelu-, kehittämis-, edistämistä- ja muita hallintotehtäviä. Tehtävien hoitamisessa tarvitaan kalatalouden erityisosaamista, ja toimijoiden tasavertainen kohtelu on tärkeää erityisesti valvonta- ja pakkokeinotehtävissä. Tehtävien hoitamisessa syntyy synergiaetuja, kun niitä hoidetaan yhdessä muiden kalataloustehtävistä vastaavien tahojen kuten Metsähallituksen, rajavalvontaviranomaisten ja kalatalousalueiden kanssa. Myös vesilain mukainen yleisen kalatalousedun valvontatehtävä siirtyisi maakunnalle, koska tehtävä linkittyy vahvasti kalastuslain mukaiseen kalavarojen käytön ja hoidon suunnitteluun.

Vesitaloustehtävät muodostuvat erityislainsäädännössä säädetyistä vesivarojen käytön ja hoidon asiantuntija, edistämistä- ja valvontatehtävistä. Vesitaloustehtävissä käsiteltävät vesitalousasiat liittyvät vesi-huoltoon eli

veden johtamiseen, käsittelyyn, veden toimittamiseen talousvetenä käytettäväksi, jäteveden poisjohtamiseen ja käsittelyyn, vedenhankintaan ja viemäröintiin, maankuivatukseen ja kasteluun, vesistöjen säännöstelyyn, tulvariskien hallintaan, patoturvallisuuteen, vesistöön rakentamiseen, valtion velvoitteisiin vesistö rakenteiden omistajana ja vesilain mukaisen luvan haltijana, rajavesistö sopimusten toimeenpanoon sekä muuhun vesivarojen käyttöön ja hoitoon. Tehtävissä käsiteltäviä vesilain (587/2011) 1 luvun 3§:n mukaisia vesitalousasioita ovat pinta- tai pohjaveteen, vesiympäristöön, vesitalouteen tai vesialueen käyttöön vaikuttavat hankkeet sekä muu vesivarojen ja vesiympäristön käyttö ja hoito.

Vesilaissa tarkoitetun valvontaviranomaisen tehtävistä säädetään vesilaissa (587/2011). Maakunnat huolehtisivat vesilaissa tarkoitetun valvontaviranomaisen tehtävistä osana vesitalouden tehtävää sekä kohdassa 20) kuvattua vesiensuojelun tehtävää. [Täsmällinen poliittinen linjaus tehtävän järjestämisestä puuttuu.]

Tulvariskien hallintatehtävät ovat tulvariskien hallinnasta annetun lain (tulvariskilaki, 659/2010) mukaisia kartoitus-, suunnittelu-, seuranta- ja raportointitehtäviä. Tulvariskilailla on pantu täytäntöön EU:n tulvadirektiivi. Patoturvallisuusviranomaisen tehtävistä säädetään patoturvallisuuslaissa (494/2009). Maankuivatuksesta eli ojitus- ja peruskuivatustehtävistä säädetään vesilaissa sekä laissa peruskuivatustoiminnan tukemisesta (947/1997). Maakunta hoitaisi myös nykyisin ELY-keskuksissa hoidettavia rakennettujen vesistöjen hoidon ja kunnostuksen toimeenpanotehtäviä sekä pohjavesivarojen hallinnan tehtäviä. Nykyisin ELY-keskukset myöntävät avustuksia kalatalouden, tulvariskien hallinnan sekä vesistöjen käytön, hoidon ja kunnostuksen edistämiseksi vesistöjen ja vesiympäristön käyttöä ja tilaa parantavien hankkeiden avustamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (714/2015) nojalla. Vesitaloustehtäviin kuuluvat myös Suomen ja Ruotsin välillä tehdyn rajajokisopimuksen (91/2010), Inarijärven säännöstelystä Suomen, Norjan ja Venäjän kesken tehdyn valtiosopimuksen (SopS n:o 38/1959) Suomen ja Venäjän välisen rajavesistö sopimuksen (26/1965), Saimaan ja Vuoksen juoksu säännöstä (91/1991) tehdyn sekä sen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä sopimuksen soveltamisesta annetun lain (1331/1991) mukaisesti. Vesihuoltolain mukaisesta valvonnasta säädetään vesihuoltolaissa (119/2001). Osana vesitalous- ja kalataloustehtäviä sekä vesien ja merensuojelua maakunnat huolehtisivat kohdassa 20) kuvatuista vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) mukaisista tehtävistä.

Vesihuoltoon liittyvinä tehtävinä maakunnat hoitaisivat ELY-keskuksilta siirtyvää vesihuoltolain mukaista valvontatehtävää ja lain tavoitteiden edistämistä asiantuntijaohjauksella ja muilla valvontaviranomaisen käytössä olevilla keinoilla. Maakunnat kehittäisivät ELY-keskusten tavoin myös alueen vesihuoltoa kuten vesihuollon toimintavarmuuden parantamista, alueellisten toimijoiden yhteistyötä sekä ylikunnallisia vesihuoltoratkaisuja. Kunnat hoitaisivat edelleen vastuullaan olevia vesihuoltolain mukaisia tehtäviä. Vesihuoltotöiden toteuttaminen sisältyy lakiin vesihuollon tukemisesta (686/2004), jossa säädetään vesihuollon tukemisesta valtion talousarviossa tätä varten myönnettävillä määrärahoilla. Laki on tarkoitus kumota, sillä vesihuollon rahoitustuesta on luovuttu Julkisen talouden suunnitelmaan 3.4.2014 liittyvän kehyspäätöksen mukaisesti

Maakuntalakiluonnoksen 6 §:n 2 momentin kohta 6) tulee laajentaa koskemaan paitsi maakunnalle erikseen säädettyjä myös erikseen sovittuja tehtäviä, jotta se kattaisi maakunnalle siirtyvät, nykyisin ELY-keskusten tulosoajaukseen perustuen hoitamat pienehköt tehtävät, joita ei ole tarkoituksenmukaista mainita erikseen ja jotka muuten eivät maakunnan tehtäväalaa sisältyisi. Tällainen tehtävä on esimerkiksi Kansallisen ilmastomuutoksen sopeutumissuunnitelman 2022 toimeenpano. Maakuntalakiluonnoksen 6 §:n 2 momentin 6) kohdan perusteluja tulee täydentää seuraavasti:

"Näitä tehtäviä olisivat mm. laissa vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta (1709/2015) säädetty valvontatehtävät ja päätökset nopeiden hävittämistoimenpiteiden toteuttamisesta. Maakunta hoitaisi myös Kansallinen ilmastomuutokseen sopeutumissuunnitelman 2022 mukaista koordinaatiotehtävää."

Maakuntalakiluonnoksen 10 §:n 2 momentissa nimi "Aluehallintovirasto" tulisi päivittää valtion lupa-, ohjaus- ja valvontaviranomaiseksi. Maakuntalakiluonnoksen 13 § Maakuntalakiluonnoksen 13 § liittyen on huomioitava, että maa- ja metsätalousministeriö vastaa hallintoviranomaisena Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman valmistelusta valtion ja maakuntien kesken.

Maakuntalakiluonnoksen 14 §:n 4 momentin osalta maa- ja metsätalousministeriö kiinnittää huomiota siihen, että työ- ja elinkeinoministeriö on uudistamassa omaa kasvupalvelu- ja aluekehittämislainsäädäntöään, johon on maa- ja metsätalousministeriön tietojen mukaan myös suunnitteilla neuvottelukuntatyypinen menettely. Muilla hallinnonaloilla voi olla vastaavia suunnitelmia. Miten hallinnonalakohtainen substanssivalmistelu ja vastaavat toimet yhdistyvät 14 §:n neuvottelukuntaan? Asiasta voi olla tarpeen säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella yhteensovittamisen ja taloudellisen toiminnan kannalta.

Maakuntalakiluonnoksen 23 §:n osalta maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että tässä pykälässä, kuten soveltamisalapykälässäkin, puhutaan maakunnan asukkaista ja lisäksi uutena käsitteenä tuodaan esiin maakunnan palvelujen käyttäjät. Mikä ero on asukkaalla ja palvelujen käyttäjällä ja eikö maakunnan jäsenellä ole vaikutusmahdollisuuksia tässä kohdassa? Maa- ja metsätalousministeriö kysyy myös, pitäisikö maakuntalakiluonnoksen 24 §:ssä huomioida jotenkin maakunnan jäsen, eikä vain asukkaat sekä yhteisöt ja säätiöt? Samoin lakiluonnoksen 28 §:ssä puhutaan vain asukkaista, palvelujen käyttäjistä sekä järjestöistä ja muista yhteisöistä, mutta ei maakunnan jäsenistä vaikka maakunnan jäsen kattaa myös sen, joka omistaa tai hallitsee maakunnassa sijaitsevaa kiinteää omaisuutta. Esimerkiksi maa- ja metsätalouskiinteistön omistaja ei välttämättä ole maakunnan asukas vaan asuu muualla, jolloin erityisesti korostuu tiedonsaanti. Viestinnän tulisi kattaa lakiluonnoksen 3 §:n mukaiset maakunnan jäsenet.

Maakuntalakiluonnoksen 46 §:ään tulee lisätä maininta, että maakunta ei voi sopia tai siirtää maksajavirastotehtäviä ilman, että asiasta on sovittu valmisteilla olevassa, maksajavirastotehtävien hoitamisesta maakunnassa annettavassa laissa tarkoitetusta maksajavirastosopimuksessa.

Maakuntalakiluonnoksen 52 §:ään tulee lisätä maininta, että maakunta ei voi osoittaa maakunnan palvelulaitokselle maksajavirastotehtäviä.

Maakuntalakiluonnoksen 85, 118 ja 119 §:n osalta maa- ja metsätalousministeriö viittaa edellä kysymykseen 9 annetussa vastauksessa esitettyyn.

Maakuntalaissa tai muussa maakuntaa velvoittavassa säädöksessä on varmistettava häiriötilanteisiin varautuminen, yhteensovitettu toiminta ja tiedonkulku kaikilla hallinnon tasoilla esimerkiksi säätämällä seuraavasti: ”Maakunnat varautuvat antamaan tarvittaessa virka-apua ja toimimaan ministeriöiden valmius- ja varautumistehtäviin liittyvien määräysten mukaisesti siten, että myös valtakunnallisesti on mahdollisuus hallita varautumiseen liittyviä prosesseja.”